

Universiteit
Leiden
The Netherlands

**NJ 2018/196 annotatie bij HR 5 september 2017
(Verzetschrift als stelbrief)**

Crijns, J.H.

Citation

Crijns, J. H. (2018). NJ 2018/196 annotatie bij HR 5 september 2017 (Verzetschrift als stelbrief). *Nederlandse Jurisprudentie*, 2018(19), 3004-3015. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/67889>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/67889>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ving extra duur was en een eigen waarde had (vgl. r.o. 3.4.11 - 3.4.12 van de Hoge Raad en punten 2.7 - 2.8 in de conclusie van de A-G). In die feitelijke omstandigheden kon (anders dan Kool in de zaak tegen Primagaz) Viking zich op *uitputting* van het merkrecht op de merktank van Kosan beroepen, behoudens wanneer er 'gegronde redenen zijn om zich te verzetten tegen verdere verhandeling' (art. 7 lid 2 MR). In de context van eventuele 'gegronde redenen' heeft het HvJ EU aangegeven, kort gezegd, dat 'rekening moet worden gehouden met de etikettering van die flessen alsmede met de omstandigheden waaronder zij worden ingewisseld' (r.o. 39).

13. Er is dus meer ruimte voor navullen met waren van anderen in lege, van een merk voorziene receptacula gekomen dan het BenGH in 1993 toeliet. Dat valt toe te juichen, want het merkenrecht is niet bedoeld om voortdurende afnameverplichtingen in het leven te roepen (vgl. in dat verband ook r.o. 34 in *Kosan/Viking* van het HvJ EU). Het merkenrecht moet evenmin leiden tot verhindering van hergebruik van herbruikbaar materiaal en daarmee tot nodeloze, milieubelastende kapitaalvernietiging. Ik denk daarbij aan een toe te juichen handelwijze waarbij mensen degelijke (van merk voorziene) zakken, tassen, kratten, tanks, flessen, potten, blikken en dozen door of bij handelaren moeten kunnen (laten) navullen met producten van een andere herkomst. De gebruikelijkheid daarvan in armere EU-landen moet niet door het merkenrecht verhindert worden, en een milieuvriendelijke tendens in die richting in rijkere EU-landen moet worden toegejuicht. Dat om merkenrechtelijke redenen daarbij etiketten (stickers) moeten worden verstrekt met teksten als 'gevuld met ander product', vind ik al aan de overdreven kant, maar het is in elk geval minder ergerlijk dan een *Shell/Walhoutiaans* verbod.

14. Er kunnen *andere* redenen zijn om hervullen niet zonder meer toelaatbaar te achten (ook niet met een extra etiket). Het kan gaan om veiligheid (juist bij producten als vloeibaar gas) respectievelijk hygiëne. Dat is een zaak van overheidsvoorschriften. Overtreding daarvan zou onder omstandigheden ook kunnen leiden tot civiele actie van aanbieders die zich wél aan de voorschriften houden, maar zonder dat merkenrecht daarbij nodig is.

Het ligt voor de hand dat bij een verhuursysteem van tanks e.d. het vullen met producten van derden contractueel verboden wordt. Blijkens de feitenvaststelling in deze zaak hanteert Primagaz zo'n systeem. Juist bij gas kunnen daar goede (veiligheids-) redenen voor zijn. De huurder die door een andere leverancier laat navullen pleegt wanprestatie, en op basis van art. 6:162 BW kan de derde/leverancier die daar stelselmatig van profiteert of die wanprestatie uitlokt, daarop rechtens aangesproken worden. In de verhuursituatie is er materieelrechtelijk dus geen behoefte aan toepassing van het merkenrecht.

15. Het *repareren* of *reviseren* door anderen dan de merkhouders kent een aan het navullen verwante problematiek. Op dat punt was het BenGH in het *Valeo*-arrest van 6 november 1992, *NJ* 1993/454

iets minder streng dan in het *Shell/Walhout*-arrest, maar toch ook heel streng. Het komt mij voor dat de *Valeo*-leer in EU-perspectief eveneens voor verzachting in aanmerking komt.

D.W.F. Verkade

NJ 2018/196

HOGE RAAD (STRAFKAMER)

5 september 2017, nr. 15/03926

(Mrs. A.J.A. van Dorst, J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, E.F. Faase, M.J. Borgers; A-G mr. P.C. Vegter)
m.nt. J.H. Crijns *

Art. 39, 48, 51 (oud) Sv; art. 257e Sv

NJB 2017/1765

RvdW 2017/937

ECLI:NL:PHR:2017:809

ECLI:NL:HR:2017:2256

Dient de raadsman die een verzetschrift tegen de strafbeschikking heeft ingediend een afschrift van de stukken ex art. 51 (oud) Sv te ontvangen? De opvatting dat een op de voet van art. 257e Sv ingediend verzetschrift door een daartoe gemachtigde advocaat steeds heeft te gelden als een in het dossier aanwezig stuk waaruit kan blijken dat de verdachte voor de desbetreffende aanleg is voorzien van rechtsbijstand door een raadsman, zodat de raadsman een afschrift van de stukken moet worden gezonden, is, mede gelet op de wetsgeschiedenis, in haar algemeenheid onjuist. De HR verwijst voorts naar zijn arrest van 5 september 2017, RvdW 2017/938, waarin de gevolgen van de wijziging van de regeling van art. 39 (oud) Sv zijn besproken.

Arrest op het beroep in cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch van 20 augustus 2015, nummer 20/002792-14, in de strafzaak tegen: D., adv.: mr. B.A.M. Hendrix, te Sittard.

Cassatiemiddel:

Middel zie 2.1.; (*red.*)

Conclusie A-G mr. P.C. Vegter:

1. De verdachte is bij arrest van 20 augustus 2015 door het hof 's-Hertogenbosch wegens "eenvoudige belediging, terwijl de belediging wordt aangedaan aan een ambtenaar gedurende en ter zake van de rechtmatige uitoefening van zijn bediening", veroordeeld tot een geldboete van € 300 (driehonderd euro in termijnen), te vervangen door

* Prof. mr. J.H. Crijns is hoogleraar straf- en strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden.

6 (zes) dagen hechtenis. Het hof heeft de strafbeschikking ter zake van het feit vernietigd.

2. Het cassatieberoep is ingesteld namens de verdachte en mr. B.A.M. Hendrix, advocaat te Sitard, heeft één middel van cassatie voorgesteld.

3. Het *middel* klaagt over de afwijzing van het verzoek om de zaak terug te wijzen naar de rechtbank.

4. Het proces-verbaal van de zitting van het hof van 6 augustus 2015 houdt, voor zover voor de beoordeling van het middel van belang, het volgende in:

“De raadvrouw voert daarop het woord als volgt.

De verdediging meent dat de politierechter ten onrechte verstek heeft verleend tegen cliënt en vervolgens vonnis heeft gewezen. De politierechter had namelijk niet aan de behandeling van de strafzaak ten gronde mogen toekomen omdat één van de personen die een kernrol vervullen bij het onderzoek ter terechtzitting, te weten de raadsman van cliënt, mr. Bergmans, aldaar niet is verschenen aangezien het voorschrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering niet is nageleefd. De verdediging verzoekt het hof daarom de zaak terug te wijzen naar de rechtbank.

Mij wordt gevraagd waaruit blijkt dat mr. Bergmans zich in eerste aanleg als raadsman van cliënt had gesteld. Mr. Bergmans heeft bij brief van 4 juli 2014 namens cliënt, daartoe bepaaldelijk door hem gevolmachtigd, verzet gedaan tegen de aan cliënt opgelegde strafbeschikking met het CJB-nummer 1132 5420 0177 7118. Vervolgens is de ontvangst van het verzetschrift op zijn uitdrukkelijk verzoek aan mr. Bergmans bevestigd. Hieruit kan worden afgeleid dat de justitiële autoriteiten de indiening van het verzetschrift hebben opgevat als mededeling dat mr. Bergmans zich als raadsman van cliënt had gesteld en dat de justitiële autoriteiten hem als advocaat van verdachte hebben erkend. Dit betekent dat mr. Bergmans in kennis had moeten worden gesteld van de terechtzitting van de politierechter van 17 september 2014. Dat is echter niet gebeurd.

In mijn dossier bevindt zich wel een kopie van het verzetschrift van 4 juli 2014, waarin door mr. Bergmans tevens uitdrukkelijk is verzocht om hem een ontvangstbevestiging van het verzetschrift te doen toekomen, maar ik tref bij mijn stukken geen kopie van een zogenoemd stelbriefje in eerste aanleg aan. Wellicht kan op mijn kantoor nog worden nagaan of er destijds een stelbriefje is uitgegaan.

De voorzitter onderbreekt daarop het onderzoek teneinde de raadvrouw van de verdachte in de gelegenheid te stellen telefonisch contact met haar kantoor op te nemen. Nadat het onderzoek ter terechtzitting is hervat, deelt de raadvrouw desgevraagd mede:

In de kantooradministratie is in deze zaak geen afzonderlijk stelbriefje in eerste aanleg aangevonden. Ik handhaaf echter mijn standpunt dat een stelbriefje niet vereist was, omdat uit het indienen van het verzetschrift door mr. Bergmans kon worden afgeleid dat hij als raadsman van cliënt zou optreden bij gelegenheid van de behandeling van de zaak ter terechtzitting van de politierechter, zodat hij van die terechtzitting in kennis had moeten worden gesteld. Nu dat niet is gebeurd is sprake van een verzuim dat leidt tot nietigheid van het vonnis van de politierechter. De verdediging blijft bij haar verzoek de zaak terug te wijzen naar de rechtbank.

De voorzitter deelt daarop mede:

Het hof heeft van de onderbreking van de terechtzitting gebruik gemaakt zich te beraden over de vraag of, indien een stelbrief ontbreekt, op grond van het betoog van de raadvrouw de zaak zou moeten worden teruggewezen naar de rechtbank. Naar het oordeel van het hof is dat niet het geval. Aangezien de door de verdachte aan mr. Bergmans verstrekte volmacht is beperkt tot de indiening van het verzetschrift tegen de strafbeschikking en niet is gebleken dat mr. Bergmans zich uitdrukkelijk als raadsman van de verdachte heeft gesteld met het oog op de behandeling van de zaak ter terechtzitting, bestond er naar het oordeel van het hof voor de justitiële autoriteiten geen verplichting om mr. Bergmans in kennis te stellen van de terechtzitting van de politierechter waarop de zaak na verzet behandeld zou worden. Nu niet kan worden gezegd dat het voorschrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering is geschonden, zal het verzoek tot terugwijzing van de zaak worden afgewezen en zal het hof met de behandeling van de zaak in hoger beroep doorgaan.”

5. Het bestreden arrest van het hof bevat, voor zover voor de beoordeling van belang, de volgende overweging:

“Ter terechtzitting in hoger beroep heeft de raadvrouw van de verdachte het hof verzocht de zaak terug te wijzen naar de rechtbank. Daartoe is aangevoerd dat de politierechter niet aan de behandeling van de strafzaak ten gronde had mogen toekomen omdat een van de personen die een kernrol vervullen bij het onderzoek ter terechtzitting, te weten de raadsman van de verdachte, mr. S.F.J. Bergmans, aldaar niet is verschenen aangezien het voorschrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering niet is nageleefd. Het hof overweegt als volgt.

Bij het onderzoek ter terechtzitting in hoger beroep is het hof gebleken dat mr. Bergmans vernoemd bij brief van 4 juli 2014 namens de verdachte verzet heeft gedaan tegen de aan verdachte opgelegde strafbeschikking met het CJB-nummer 1132 5420 0177 7118. Uit het verzetschrift blijkt dat mr. Bergmans tot indiening daarvan door de verdachte bepaaldelijk gevolmachtigd was.

Anders dan door de raadvrouw betoogd, brengt de enkele mededeling dat mr. Bergmans met volmacht van de betrokkene het verzetschrift tegen de strafbeschikking indient naar het oordeel van het hof niet met zich mee dat mr. Bergmans door de politierechter of andere justitiële autoriteiten moest worden aangemerkt als raadsman die de verdachte bij gelegenheid van de behandeling van het verzetschrift ter terechtzitting in eerste aanleg zou bijstaan. Het hof merkt in dit verband op dat naar zijn oordeel het aanwenden van een rechtsmiddel, i.c. de indiening van het verzetschrift, niet moet worden gerekend tot de daaropvolgende behandeling van de zaak in eerste aanleg, maar nog tot de fase van instructie en advisering van de verdachte door een rechtsgeleerd hulpverlener, welke fase in het onderhavige geval is afgesloten met het indienen van een verzetschrift tegen de opgelegde strafbeschikking.

Dit betekent dat, om mr. Bergmans als (gekozen) raadsman te kunnen erkennen, vóór de behandeling van de zaak in eerste aanleg een schriftelijke kennisgeving (stelbriefje) aan de griffie had moeten worden gezonden of dat uit enig ander in het dossier aanwezig stuk aan de politierechter of de andere justitiële autoriteiten had kunnen blijken dat de verdachte was voorzien van rechtsbijstand door mr. Bergmans. Uit de mededelingen van de raadvrouw ter terechtzitting van het hof volgt dat een zogenoemd stelbriefje in deze zaak in eerste aanleg kennelijk achterwege is gebleven. Enig ander stuk waaruit volgt dat de verdachte in die fase van de behandeling van de zaak was voorzien van rechtsbijstand heeft het hof in het dossier niet aangetroffen.

Resumerend stelt het hof derhalve vast dat in deze zaak niet kan worden gezegd dat het voorschrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering is geschonden en voorts dat de politierechter, hoewel de verdachte noch een raadsman ter terechtzitting waren verschenen, niet gehouden was te onderzoeken of aan dat voorschrift was voldaan.

Aangezien de verdachte op de bij de wet voorgeschreven wijze is gedagvaard tegen de terechtzitting van de politierechter, ziet het hof geen aanleiding de zaak terug te wijzen naar de rechtbank en wordt het daartoe strekkende verzoek afgewezen.¹

6. In de toelichting op het middel wordt er terecht op gewezen dat ook buiten de in art. 423, tweede lid, Sv bedoelde gevallen terugwijzing van het hof naar de rechtbank kan zijn aangewezen. Ik citeer de zogenaamde kernroljurisprudentie van de Hoge Raad:¹

“(…) Ingevolge art. 423, eerste lid, Sv behoort het hof, indien de hoofdzaak door de rechtbank is beslist en sprake is van een ter gelegenheid van

de behandeling en beslissing van de zaak in eerste aanleg tot nietigheid leidend verzuim, na een geheel nieuwe behandeling van de zaak in hoger beroep, de uitspraak van de eerste rechter te vernietigen, maar niet, vervolgens, de zaak terug te wijzen naar de eerste rechter op de grond dat de verdachte een aanleg heeft ontbeerd. Voor enkele gevallen waarin de eerste rechter de hoofdzaak wel heeft beslist dient echter een uitzondering op de hiervoor bedoelde hoofdregel te worden gemaakt en brengt het in art. 423, tweede lid, Sv besloten liggende beginsel dat een verdachte in aan hoger beroep onderworpen zaken aanspraak heeft op berechting in twee feitelijke instanties mee dat, na vernietiging van het vonnis in eerste aanleg, de zaak wordt teruggewezen naar de eerste rechter, tenzij door de advocaat-generaal en de verdachte de beslissing van de hoofdzaak door het hof is verlangd. Van een geval als hiervoor bedoeld is sprake indien zich een zodanig gebrek heeft voorgedaan in de samenstelling van het gerecht dat de behandeling van de zaak niet heeft plaats gevonden door een onpartijdige rechterlijke instantie als bedoeld in art. 6, eerste lid, EVRM, alsmede wanneer de rechter ter terechtzitting aan de behandeling ten gronde niet had mogen toekomen omdat een van de overige personen die een kernrol vervullen bij het onderzoek ter terechtzitting aldaar niet is verschenen, terwijl hij niet op de bij de wet voorgeschreven wijze op de hoogte is gebracht van de dag van de terechtzitting en zich evenmin een omstandigheid heeft voorgedaan waaruit voortvloeit dat die dag hem tevoren bekend was. Tot zodanige personen dienen, naast de vertegenwoordiger van het openbaar ministerie, slechts de verdachte en diens raadsman te worden gerekend (vgl. HR 7 mei 1996, NJ 1996, 557).”

7. Volgens de steller van het middel had de politierechter niet aan de inhoudelijke behandeling mogen toekomen omdat de raadsman van verdachte niet bij het onderzoek ter terechtzitting is verschenen, terwijl hij niet op de bij de wet voorgeschreven wijze op de hoogte is gebracht van de dag van de terechtzitting en zich evenmin een omstandigheid heeft voorgedaan waaruit voortvloeit dat die dag hem tevoren bekend was.

8. Bij de beantwoording van de vraag of de politierechter ervan diende uit te gaan dat verdachte in eerste aanleg was voorzien van rechtsbijstand geldt in de woorden van de Hoge Raad² het volgende:

“Art. 51, tweede volzin, Sv bepaalt dat van alle stukken die ingevolge dit wetboek ter kennis van de verdachte worden gebracht de raadsman onverwijld afschrift ontvangt, behoudens het bepaalde in art. 32, tweede lid, Sv. Voorts geldt dat indien uit enig in het dossier aanwezig stuk aan de rechter of de andere justitiële autoriteiten kan blijken dat de verdachte voor de desbetreffende

1 HR 5 oktober 2004, ECLI:NL:HR2004:AP0187, NJ 2004/686, r.o. 3.4.

2 HR 16 februari 2016, ECLI:NL:HR:2016:244, NJ 2016/212 m.nt. Reijntjes.

aanleg voorzien is van rechtsbijstand door een raadsman, deze raadsman als zodanig behoort te worden erkend (vgl. HR 19 december 2000, ECLI:NL:HR:2000:ZD2182, NJ 2001/161)."

9. In cassatie kan ervan worden uitgegaan dat verdachte in overeenstemming met art. 257f, eerste lid, Sv voor de zitting van de politierechter is opgeroepen³ en moet ervan worden uitgegaan dat er geen afschrift van de oproep is verzonden naar de advocaat mr. Bergmans die op grond van art. 257e, derde lid, Sv verzet tegen de strafbeschikking heeft gedaan onder de verklaring bepaaldelijk door verdachte te zijn gevolmachtigd. Ik wijs er voorts op dat noch de toelichting op het verzoek in feitelijke aanleg noch de toelichting op het middel enige aanwijzing bevat dat mr. Bergmans in het kader van de afhandeling van strafbeschikking bijstand aan verdachte heeft verleend.⁴ Verdachte is kennelijk in het kader van de oplegging van de strafbeschikking niet gehoord. Verplicht horen en verplichte rechtsbijstand, zoals bedoeld in de eerste twee leden van art. 257c Sv, was hier niet aan de orde.⁵

10. Het komt uiteindelijk aan op de vraag of de politierechter uit het zich bij de stukken bevindende 'Verzetschrift strafbeschikking' moest afleiden dat verdachte in eerste aanleg bij de rechtbank van rechtsbijstand was voorzien. Het verzetschrift houdt onder meer in dat het is ingediend door de daartoe bepaaldelijk gevolmachtigde mr. Bergmans en dat verdachte woonplaats kiest op het kantoor van mr. Bergmans. Een kleine informele verkenning bij enkele rechters leverde mij geen consistent beeld van de praktijk. In ieder geval is er één rechtbank met als uitgangspunt dat na verzet door een gemachtigde raadsman het stellen als raadsman niet is vereist.

11. In het kader van hoger beroep is de hier aan de orde zijnde problematiek al vaker in de rechtspraak van de Hoge Raad aan de orde geweest. De Hoge Raad⁶ overwoog bijvoorbeeld niet lang geleden nog:

"De regeling van art. 39 Sv moet worden beschouwd als een ordemaatregel en een schriftelijke kennisgeving vormt geen noodzakelijke voorwaarde om als raadsman te kunnen optre-

den. Indien uit enig in het dossier aanwezig stuk aan de rechter of de andere justitiële autoriteiten kan blijken dat de verdachte voor de desbetreffende aanleg voorzien is van rechtsbijstand door een raadsman, dan behoort deze raadsman als zodanig te worden erkend.

De appelakte waarin is vermeld dat namens de verdachte door een advocaat het rechtsmiddel is aangewend, is evenwel niet als een dergelijk stuk aan te merken. Uit de enkele omstandigheid dat namens een verdachte door een advocaat een rechtsmiddel is ingesteld, kan immers niet worden afgeleid dat die advocaat de verdachte ook bij de daaropvolgende behandeling als raadsman zal bijstaan (vgl. HR 19 december 2000, ECLI:NL:HR:2000:ZD2182, NJ 2001/161). Daaruit volgt dat een door een advocaat verleende schriftelijke volmacht om namens de verdachte een rechtsmiddel in stellen evenmin als zodanig stuk kan gelden, ook niet indien die volmacht het verzoek bevat om een afschrift van de appeldagvaarding aan het kantooradres van de advocaat te zenden."

12. De Hoge Raad weigert daarmee uitsluitend uit een akte van hoger beroep en/of een volmacht tot het instellen van hoger beroep af te leiden dat een verdachte van rechtsbijstand is voorzien. Als de advocaat nalaat zich te stellen kan de verdachte daarvan onder omstandigheden dus de dupe zijn. Het instellen van hoger beroep moet niet worden gerekend tot de daaropvolgende behandeling van de zaak in hoger beroep, maar nog tot de behandeling in eerste aanleg.⁷ Tot de taak van de raadsman die in eerste aanleg optreedt, hoort dat hij met de verdachte bespreekt of hoger beroep moet worden ingesteld en in voorkomende gevallen zorgdraagt dat dit geschiedt.⁸

13. Het verzetschrift heeft veel weg van de zojuist besproken akte hoger beroep en/of daartoe gegeven volmacht. Er is een niet onbelangrijk verschil. Ik wijs op de slotzin van art. 257e, vijfde lid,⁹ Sv: "Bij het verzet kunnen schriftelijke bezwaren tegen de strafbeschikking worden opgegeven." De bepaling is nogal vrijblijvend en vormvrij. Bezwaren mogen worden geuit, maar het is niet verplicht en niet met zoveel woorden is voorgeschreven dat de bezwaren in een bepaald bescheid moeten zijn vervat. In de MvT¹⁰ valt namelijk te lezen:

"Ingevolge de voorgestelde strafvorderlijke regeling behoeven, anders dan ingevolge de Awb, geen gronden voor het verzet te worden opgegeven; de verdachte heeft wel de bevoegdheid daartoe. De gronden mogen derhalve ook eerst ter terechtzitting en dus mondeling worden bekendgemaakt respectievelijk uiteengezet."

7 Vgl. HR 3 april 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV7417, r.o. 2.2.

8 Zie M. Bakker, in: Handboek Verdediging, E. Prakken, T.N.B.M. Spronken (red), 2009, p. 579-580.

9 Bij de Wet van 17 februari 2016, *Stb.* 2016, 90 is het vierde lid (per 1 december 2016) vernummerd tot het vijfde.

10 *Kamerstukken II* 2004/05, 29849, 3, p. 72.

3 Voor zover in de toelichting op het middel nog de klacht verscholen ligt dat de oproeping diende te geschieden aan het in het verzetschrift strafbeschikking opgegeven kantooradres faalt die klacht gelet op HR 17 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3320, NJ 2016/18 m.nt. Schalken (r.o. 2.3, 2.4 en 2.5.1).

4 Het strafdossier bevat overigens ook geen aanwijzingen daarvoor.

5 Als er niet wordt gehoord (dus geen 'OM-zitting') is de zaak naar ik begrijp (in ieder geval) niet 'toevoegwaardig'. Zie P.T. Huisman en J. Vos, *Handboek Strafzaken* 3.3.3.d (bijgewerkt tot 31 mei 2009). Op 1 februari 2017 is door de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2017:226) bepaald dat het horen van een verdachte door de officier van justitie inzake een strafbeschikking moet worden aangemerkt als een behandeling in rechte. Vanaf de datum uitspraak kent de Raad voor Rechtsbijstand in die gevallen een vergoeding toe van 6 punten (www.rvr.org).

6 HR 17 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3320, NJ 2016/18 m.nt. Schalken (r.o. 2.8.3 en 2.8.4).

14. Het verzetschrift strafbeschikking kan, in het geval het de bezwaren tegen de strafbeschikking vermeldt, in mindere of meerdere mate trekken vertonen die eigen zijn aan een appelschriftuur. In het onderhavige geval zijn de geformuleerde bezwaren algemeen. Het gaat echter wel om iets meer dan 'kaal' verzet. Uit het verzetschrift kan worden opgemaakt dat er zowel bezwaar bestaat tegen het feit dat een beschikking is 'opgelegd' als tegen de hoogte van de boete. Het verzetschrift vermeldt immers het volgende:

"Klager kan zich niet vinden in het feit ter zake waarvan hij de strafbeschikking heeft ontvangen, te weten eenvoudige belediging van een ambtenaar in tegenwoordigheid. Tevens kan klager zich niet vinden in de opgelegde geldboete van € 357."

15. Het indienen van een appelschriftuur wordt niet meer tot de taak van de raadsman in eerste aanleg gerekend. Die appelschriftuur – waarin ook getuigen kunnen worden opgegeven – vormt een onderdeel van de verdediging in hoger beroep. Behoudens aanwijzingen voor het tegendeel, betekent dit dat uit de omstandigheid dat namens de verdachte door een advocaat een appelschriftuur wordt ingediend, moet worden afgeleid dat die advocaat in hoger beroep als raadsman van de verdachte zal optreden.¹¹

16. De vraag is nu of het verzetschrift gelijk moet worden gesteld met het geval dat alleen blijkt van een advocaat uit een akte en/of volmacht dan wel met het geval dat er sprake is van een appelschriftuur. Die vraag is hier cruciaal. Aan de omstandigheid dat verdachte woonplaats kiest op het kantoor van mr. Bergmans komt – anders dan de steller van het middel meent – geen bijzondere betekenis in dit verband toe, nu die mededeling er slechts toe strekt dat verdachte bereikbaar is (voor justitie).

17. Tegen gelijkstelling van het verzetschrift met de appelschriftuur zou kunnen worden aangevoerd dat de formulering van de bezwaren in het verzetschrift (te) algemeen is. Dat is een weinig krachtig argument. De formulering van bezwaren in een appelschriftuur heeft immers doorgaans ook een nogal algemeen karakter. Als het ontbreken van bezwaren in een verzetschrift dan wel de te algemene formulering ervan doorslaggevend is, komen ook vragen op. Hoe dan te handelen bij uitvoerige onderbouwde bezwaren in het verzetschrift? Betekenen onderbouwde bezwaren dat het verzetschrift kan worden gelijk gesteld met een appelschriftuur met als gevolg dat er van moet worden uitgegaan dat een verdachte is voorzien van rechtsbijstand bij de behandeling van het verzet? Het maken van verschil bij de beantwoording van de vraag of een verdachte is voorzien van rechtsbijstand tussen een verzetschrift zonder bezwaren, een verzetschrift met te algemene bezwaren en een verzetschrift met onderbouwde bezwaren is weinig praktisch.

18. Voor gelijkstelling van het verzetschrift met een appelschriftuur pleit dat volgens de wetgever het verzetschrift een document is waarin bezwaren tegen behandeling van de strafbeschikking kunnen worden geuit. De wettelijke status van beide geschriften (verzetschrift en appelschriftuur) is in zoverre dezelfde. In de praktijk zal een raadsman veelal pas bij de strafbeschikking worden betrokken als deze al is opgelegd. Horen van verdachte is in het wettelijk systeem immers uitzondering. De raadsman wordt dus juist ingeschakeld ten behoeve van de behandeling van het verzet.

19. In de wetenschap dat de Algemene wet bestuursrecht (Awb) niet van toepassing is op de oplegging van een strafbeschikking en evenmin op de procedure van en na verzet veroorloof ik mij vanwege het bestuurlijke karakter van de strafbeschikking een uitstapje. Artikel 2:1 Awb, dat is ingevoerd per 1 januari 1994¹², luidt sindsdien ongewijzigd als volgt:¹³

"Artikel 2:1 Awb:

1. Een ieder kan zich ter behartiging van zijn belangen in het verkeer met bestuursorganen laten bijstaan of door een gemachtigde laten vertegenwoordigen.

2. Het bestuursorgaan kan van een gemachtigde een schriftelijke machtiging verlangen."

20. Het recht om zich te laten bijstaan/vertegenwoordigen door een gemachtigde (raadsman) geldt op basis van voornoemde bepalingen in alle fasen waarin contact met het bestuursorgaan wordt onderhouden, alsook tijdens (hoger) beroep bij de bestuursrechter. In de memorie van toelichting bij invoering van voornoemde artikelen is hieromtrent onder meer het volgende opgenomen:

3. "De woorden 'in het verkeer met bestuursorganen' brengen tot uitdrukking dat de regeling van de bijstand en de vertegenwoordiging in beginsel geldt voor alle fasen waarin contacten met bestuursorganen worden onderhouden. Dat betekent, dat de bepalingen niet alleen bij de voorbereiding van bestuursbesluiten, maar ook in bezwaar en in administratief beroep van toepassing zullen zijn. Daarentegen bestaan in het bestuursprocesrecht reeds regels voor bijstand en vertegenwoordiging bij de administratieve rechter, welke in het kader van dit wetsontwerp onverlet kunnen blijven."¹⁴

21. Uit de memorie van toelichting volgt dat het bestuursorgaan zich tot de gemachtigde dient te richten zodra het bestuursorgaan "weet dat er een gemachtigde is aangesteld":

"(...) Het optreden van een gemachtigde heeft tot gevolg dat het contact met de belanghebbende – afgezien van de hierboven besproken persoonlijke oproeping – in beginsel via de ge-

¹² Stb. 1992, 315.

¹³ Zie voor bezwaar/beroep en beroep tussentijdse bijstand en vertegenwoordiging Van Buuren/Jacobs, T&C Algemene wet bestuursrecht, art. 2:1, aant. 1.

¹⁴ Kamerstukken II 1988/89, 21221, 3, p. 47.

¹¹ Zie HR 18 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:660 en HR 11 december 2012, ECLI:NL:HR:BY4303, NJ 2013/30.

machtigde verloopt. Een bestuursorgaan dat, wetend dat een gemachtigde is aangesteld, bepaalde stukken niet (tevens) aan deze gemachtigde doet toekomen, kan daarom in strijd met het beginsel van een zorgvuldige voorbereiding handelen (zie Afd. rechtspraak 17 december 1979, tB/S, II, nr. 58, over een oproeping in de bezwaarschriftprocedure).¹⁵

En

“Niet altijd impliceert echter het optreden van een gemachtigde, dat ieder contact tussen bestuursorgaan en belanghebbende uitsluitend via de gemachtigde moet lopen. Veel zal van de omstandigheden afhangen. Zowel de aard van de contacten als de bedoeling van de belanghebbende zijn factoren die hierbij een rol kunnen spelen. Een vaste regel, geldende voor alle fasen van het bestuurlijke proces, is daarom niet te geven. Vooral tijdens de voorbereiding van de beschikking, wanneer velerlei contacten plaatsvinden, zou een algemene regel zijn doel voorbij schieten. Wel is in hoofdstuk 6 een op de bezwaarschrift- en beroepsprocedure toegesneden regeling opgenomen, die het bestuursorgaan verplicht de stukken in ieder geval aan de gemachtigde te zenden.”¹⁶

22. De rechtspraak bevat voorbeelden van gevallen waarin bij het bestuursorgaan bekend kan worden verondersteld dat er een gemachtigde is. In de uitspraak van 17 december 1979 overweegt de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS):

“In gevallen waarin het aan het orgaan bekend is dat de betrokkene niet zelf de procedure voert, maar zijn belangen te dier zake laat behartigen door een raadsman, moet het naar het oordeel van de Afd. tot een beginsel van behoorlijk procesrecht worden gerekend, dat het orgaan de oproep voor de hoorzitting naar aanleiding van het ingediende bezwaarschrift mede aan de raadsman van de betrokkene, bij wie deze, tenzij anders blijkt, geacht moet worden domicilie te hebben gekozen, doet toekomen.

Uit de aan de gewraakte intrekking voorafgegane en daarmee samenhangende ontslagprocedures bij de Raad van Beroep en de CRvB was het verweerder bekend dat appelland in deze zijn belangen zowel schriftelijk als mondeling liet behartigen door een raadsman. Ook appellants bezwaarschrift tegen het besluit van 16 November 1977 heeft deze raadsman bij verweerder ingediend.

Naar het oordeel van de Afd. had het dan ook op de weg van verweerder gelegen om genoemde raadsman een oproep voor de hoorzitting van 9 maart 1978 te doen toekomen.

Verweerder heeft evenwel uitsluitend een oproep aan appelland zelf gericht, welke oproep ap-

pelland overigens stelt nimmer te hebben ontvangen.

Nu op grond van het vorenstaande moet worden geoordeeld dat in het onderhavige geval appellant de mogelijkheid tot het voeren van verweer niet genoegzaam is geboden, heeft verweerder zijn bestreden besluit naar het oordeel van de Afd. genomen in strijd met het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur dat een beschikking met de nodige zorgvuldigheid moet worden voorbereid en genomen.”¹⁷

23. In zijn uitspraak van 21 januari 1999 overweegt de ABRvS:¹⁸

“De Afdeling merkt echter op dat hoewel de aanvraag door vergunninghouder zelf is ondertekend in de aanvraag duidelijk is aangegeven dat contactpersoon ten behoeve van de behandeling van de aanvraag de Bedrijfsmilieudienst Den Haag en Regio te Rijswijk is. Hieruit blijkt dat de gemachtigde van appelland diens belangen reeds behartigde ten tijde van de toezending van het ontwerp-besluit en dat verweerders hiervan op de hoogte waren, althans hadden kunnen zijn. Uit de totstandkomingsgeschiedenis van art. 2:1 lid 1 Awb blijkt dat het optreden van een gemachtigde tot gevolg heeft dat het contact met de belanghebbende in beginsel verloopt via de gemachtigde. Een bestuursorgaan dat, wetend dat een gemachtigde is aangesteld, bepaalde stukken niet (tevens) aan deze gemachtigde doet toekomen, kan daarom in strijd met het beginsel van een zorgvuldige voorbereiding handelen.

Aangezien verweerders op de hoogte waren of hadden moeten zijn dat de bedrijfsmilieudienst als contactpersoon voor de aanvraag zou optreden waren zij gehouden het verkeer dienaangaande te laten verlopen via de bedrijfsmilieudienst. Nu verweerders dit hebben nagelaten kan appelland naar het oordeel van de Afdeling redelijkerwijs niet worden verweten geen bedenkingen te hebben ingebracht.”

24. Deze verkenning levert op dat in het bestuursrecht niet al te strenge eisen worden gesteld alvorens een raadsman als gemachtigde wordt aangemerkt en voor mij onderstreept dit dat in procedures met bestuurlijke trekken niet te spoedig moet worden geëist dat een rechtzoekende verdachte niet wordt bijgestaan door een raadsman, omdat deze zich niet heeft gesteld.

25. Er moet een knoop worden doorgemaakt. Omdat een verzetschrift bezwaren kan bevatten en daarmee trekken vertoont van een appelschriftuur – terwijl ik bovendien enig gewicht doe toekomen aan het ontbreken van een stelplicht in het bestuurs-

¹⁷ ABRvS 17 december 1979, ECLI:NL:RVS:1979:AM5527, AB 1981/9. Zie tevens HR 11 april 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF7094, BNB 2003/204 m.nt. van Van Leijenhorst en HR 23 november 2007, ECLI:NL:HR2007:AY8549, r.o. 3.2.2.

¹⁸ ABRvS 21 januari 1999, ECLI:NL:RVS:1999:AN6040, AB 1999/309, r.o. 2.3. zie tevens ABRvS 30 augustus 2006, ECLI:NL:RVS:2006:AY7129, AB 2007/18.

¹⁵ *Kamerstukken II 1988/89, 21221, 3, p. 48.*

En

¹⁶ *Kamerstukken II 1988/89, 21221, 3, p. 49.*

recht – komt het mij voor dat de daartoe gemachtigde raadsman die een verzetschrift indient is aan te merken als raadsman van verdachte na verzet.

26. Het middel slaagt. Ambtshalve heb ik geen gronden aangetroffen die tot vernietiging van de bestreden uitspraak aanleiding behoren te geven.

Hoge Raad:

2. *Beoordeling van het middel*

2.1. Het middel klaagt over de afwijzing door het Hof van het verzoek tot terugwijzing van de zaak naar de Rechtbank voor een nieuwe berechting in eerste aanleg.

2.2. Het Hof heeft in hoger beroep – met vernietiging van 1: een bij verstek gewezen vonnis van de Politierechter in de Rechtbank Limburg, locatie Maastricht, van 17 september 2014 en 2: de aan de verdachte opgelegde strafbeschikking van 3 juli 2014 – de verdachte ter zake van “eenvoudige belediging, terwijl de belediging wordt aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening van zijn bediening” veroordeeld tot een geldboete van € 300, subsidiair 6 dagen hechtenis.

2.3.1. Bij de aan de Hoge Raad gezonden stukken bevindt zich een afschrift van een “verzetschrift strafbeschikking” waarin is vermeld:

“D. (...) in deze zaak woonplaats kiezende te (...) op het kantoor van advocaat mr. S.F.J. Bergmans die bepaaldelijk gevolmachtigd is tot indiening van dit verzetschrift.

Klager heeft op 3 juli 2014 een strafbeschikking met CJIB nummer 1132 5420 0177 7118 ontvangen waarvan hierbij een kopie als bijlage 1 meegaat.

Klager kan zich niet vinden in het feit ter zake waarvan hij de strafbeschikking heeft ontvangen, te weten eenvoudige belediging van een ambtenaar in tegenwoordigheid. Tevens kan klager zich niet vinden in de opgelegde geldboete van € 357.

Nu klager tijdig verzet heeft ingesteld, wordt verzocht deze zaak bij de Politierechter/Kantonrechter aan te brengen.

Voorts verzoek ik u om mij een ontvangstbevestiging van dit verzetschrift te doen toekomen.

Sittard, 4 juli 2014,

Hoogachtend,

mr. S.F.J. Bergmans.”

2.3.2. Het proces-verbaal van de terechtzitting in hoger beroep houdt, voor zover voor de beoordeling van het middel van belang, het volgende in:

“De raadsvrouw voert (...) het woord als volgt. De verdediging meent dat de politierechter ten onrechte verstek heeft verleend tegen cliënt en vervolgens vonnis heeft gewezen. De politierechter had namelijk niet aan de behandeling van de strafzaak ten gronde mogen toekomen omdat één van de personen die een kernrol vervullen bij het onderzoek ter terechtzitting, te weten de raadsman van cliënt, mr. Bergmans, aldaar niet is verschenen aangezien het voor-

schrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering niet is nageleefd. De verdediging verzoekt het hof daarom de zaak terug te wijzen naar de rechtbank.

Mij wordt gevraagd waaruit blijkt dat mr. Bergmans zich in eerste aanleg als raadsman van cliënt had gesteld. Mr. Bergmans heeft bij brief van 4 juli 2014 namens cliënt, daartoe bepaaldelijk door hem gevolmachtigd, verzet gedaan tegen de aan cliënt opgelegde strafbeschikking met het CJIB-nummer 1132 5420 0177 7118. Vervolgens is de ontvangst van het verzetschrift op zijn uitdrukkelijk verzoek aan mr. Bergmans bevestigd. Hieruit kan worden afgeleid dat de justitiële autoriteiten de indiening van het verzetschrift hebben opgevat als mededeling dat mr. Bergmans zich als raadsman van cliënt had gesteld en dat de justitiële autoriteiten hem als advocaat van verdachte hebben erkend. Dit betekent dat mr. Bergmans in kennis had moeten worden gesteld van de terechtzitting van de politierechter van 17 september 2014. Dat is echter niet gebeurd.

In mijn dossier bevindt zich wel een kopie van het verzetschrift van 4 juli 2014, waarin door mr. Bergmans tevens uitdrukkelijk is verzocht om hem een ontvangstbevestiging van het verzetschrift te doen toekomen, maar ik tref bij mijn stukken geen kopie van een zogenoemd stelbriefje in eerste aanleg aan. Wellicht kan op mijn kantoor nog worden nagaan of er destijds een stelbriefje is uitgegaan.

De voorzitter onderbreekt daarop het onderzoek teneinde de raadsvrouw van de verdachte in de gelegenheid te stellen telefonisch contact met haar kantoor op te nemen. Nadat het onderzoek ter terechtzitting is hervat, deelt de raadsvrouw desgevraagd mede:

In de kantooradministratie is in deze zaak geen afzonderlijk stelbriefje in eerste aanleg aangeleverd. Ik handhaaf echter mijn standpunt dat een stelbriefje niet vereist was, omdat uit het indienen van het verzetschrift door mr. Bergmans kon worden afgeleid dat hij als raadsman van cliënt zou optreden bij gelegenheid van de behandeling van de zaak ter terechtzitting van de politierechter, zodat hij van die terechtzitting in kennis had moeten worden gesteld. Nu dat niet is gebeurd is sprake van een verzuim dat leidt tot nietigheid van het vonnis van de politierechter. De verdediging blijft bij haar verzoek de zaak terug te wijzen naar de rechtbank.

De voorzitter deelt daarop mede:

Het hof heeft van de onderbreking van de terechtzitting gebruik gemaakt zich te beraden over de vraag of, indien een stelbrief ontbreekt, op grond van het betoog van de raadsvrouw de zaak zou moeten worden teruggewezen naar de rechtbank. Naar het oordeel van het hof is dat niet het geval. Aangezien de door de verdachte aan mr. Bergmans verstrekte volmacht is beperkt tot de indiening van het verzetschrift tegen

de strafbeschikking en niet is gebleken dat mr. Bergmans zich uitdrukkelijk als raadsman van de verdachte heeft gesteld met het oog op de behandeling van de zaak ter terechtzitting, bestond er naar het oordeel van het hof voor de justitiële autoriteiten geen verplichting om mr. Bergmans in kennis te stellen van de terechtzitting van de politierechter waarop de zaak na verzet behandeld zou worden. Nu niet kan worden gezegd dat het voorschrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering is geschonden, zal het verzoek tot terugwijzing van de zaak worden afgewezen en zal het hof met de behandeling van de zaak in hoger beroep doorgaan.”

2.3.3. Het Hof heeft het in het middel bedoelde verzoek als volgt samengevat en verworpen:

“Ter terechtzitting in hoger beroep heeft de raadvrouw van de verdachte het hof verzocht de zaak terug te wijzen naar de rechtbank. Daartoe is aangevoerd dat de politierechter niet aan de behandeling van de strafzaak ten gronde had mogen toekomen omdat een van de personen die een kernrol vervullen bij het onderzoek ter terechtzitting, te weten de raadsman van de verdachte, mr. S.F.J. Bergmans, aldaar niet is verschenen aangezien het voorschrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering niet is nageleefd.

Het hof overweegt als volgt.

Bij het onderzoek ter terechtzitting in hoger beroep is het hof gebleken dat mr. Bergmans voornemd bij brief van 4 juli 2014 namens de verdachte verzet heeft gedaan tegen de aan verdachte opgelegde strafbeschikking met het CJB-nummer 1132 5420 0177 7118. Uit het verzetschrift blijkt dat mr. Bergmans tot indiening daarvan door de verdachte bepaaldelijk gevolmachtigd was.

Anders dan door de raadvrouw betoogd, brengt de enkele mededeling dat mr. Bergmans met volmacht van de betrokkene het verzetschrift tegen de strafbeschikking indient naar het oordeel van het hof niet met zich mee dat mr. Bergmans door de politierechter of andere justitiële autoriteiten moest worden aangemerkt als raadsman die de verdachte bij gelegenheid van de behandeling van het verzetschrift ter terechtzitting in eerste aanleg zou bijstaan. Het hof merkt in dit verband op dat naar zijn oordeel het aanwenden van een rechtsmiddel, i.c. de indiening van het verzetschrift, niet moet worden gerekend tot de daaropvolgende behandeling van de zaak in eerste aanleg, maar nog tot de fase van instructie en advisering van de verdachte door een rechtsgeleerd hulpverlener, welke fase in het onderhavige geval is afgesloten met het indienen van een verzetschrift tegen de opgelegde strafbeschikking.

Dit betekent dat, om mr. Bergmans als (gekozen) raadsman te kunnen erkennen, vóór de behandeling van de zaak in eerste aanleg een schriftelijke kennisgeving (stelbriefje) aan de griffie had

moeten worden gezonden of dat uit enig ander in het dossier aanwezig stuk aan de politierechter of de andere justitiële autoriteiten had kunnen blijken dat de verdachte was voorzien van rechtsbijstand door mr. Bergmans. Uit de mededelingen van de raadvrouw ter terechtzitting van het hof volgt dat een zogenoemd stelbriefje in deze zaak in eerste aanleg kennelijk achterwege is gebleven. Enig ander stuk waaruit volgt dat de verdachte in die fase van de behandeling van de zaak was voorzien van rechtsbijstand heeft het hof in het dossier niet aangetroffen.

Resumerend stelt het hof derhalve vast dat in deze zaak niet kan worden gezegd dat het voorschrift van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering is geschonden en voorts dat de politierechter, hoewel de verdachte noch een raadsman ter terechtzitting waren verschenen, niet gehouden was te onderzoeken of aan dat voorschrift was voldaan.

Aangezien de verdachte op de bij de wet voorgeschreven wijze is gedagvaard tegen de terechtzitting van de politierechter, ziet het hof geen aanleiding de zaak terug te wijzen naar de rechtbank en wordt het daartoe strekkende verzoek afgewezen.”

2.4. Het middel berust op de stelling dat de verdachte in eerste aanleg was voorzien van rechtsbijstand door een raadsman, zodat ingevolge art. 51 (oud) Sv een afschrift van de dagvaarding in eerste aanleg had moeten worden verzonden aan mr. S.F.J. Bergmans.

2.5.1. Voor de beoordeling van het middel zijn de volgende wettelijke bepalingen van belang:

- art. 39, eerste lid, (oud) Sv:

“De gekozen raadsman geeft van zijn optreden als zoodanig, wanneer de officier van justitie reeds in de zaak betrokken is, schriftelijk kennis aan den griffier. Is dat nog niet het geval, dan geeft hij van zijn optreden schriftelijk kennis aan den in de zaak betrokken hulpofficier.”

- art. 257e, tweede tot en met vierde lid, Sv:

“2. Het verzet wordt gedaan bij het parket dat in de strafbeschikking vermeld wordt. (...)

3. Het verzet kan door de verdachte, een advocaat die verklaart bepaaldelijk door hem te zijn gevolmachtigd, alsmede een bij bijzondere volmacht schriftelijk gemachtigde in persoon op het parket worden gedaan. (...)

4. Bij het verzet worden opgegeven de naam van de verdachte, alsmede een nauwkeurige aanduiding of kopie van de strafbeschikking waartegen het verzet zich richt. De verdachte kan een adres in Nederland opgeven waaraan mededelingen over de strafzaak kunnen worden toegezonden. Bij het verzet kunnen schriftelijk bezwaren tegen de strafbeschikking worden opgegeven.”

2.5.2. De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de totstandkoming van de Wet OM-afdoening, bij welke de strafbeschikking is ingevoerd, houdt onder meer het volgende in:

“De strafrechter kan (...) geroepen worden over de strafzaak te oordelen doordat de verdachte een rechtsmiddel tegen de strafbeschikking aanwendt. Ook in dat geval staat centraal dat de strafrechter niet de strafbeschikking beoordeelt, maar zelfstandig een oordeel geeft over de merites van de strafzaak. Dat blijkt uit het voorgestelde artikel 257f, derde lid, Sv. De behandeling van de zaak vindt plaats overeenkomstig de normale regels, waarbij de omschrijving van het feit in de oproeping, die hetzelfde feit als de strafbeschikking moet betreffen, als tenlastelegging wordt aangemerkt.

Daarmee wordt de behandeling van het verzet tegen een strafbeschikking min of meer gelijkgesteld met de behandeling van het verzet of hoger beroep tegen een rechterlijke uitspraak. (...) Het komt juist voor dit systeemkenmerk van het Wetboek van Strafvordering als leidraad te nemen. Het bevordert dat de rechter het onderzoek verricht dat gegeven de stand waarin de zaak zich bevindt wenselijk is, en de uitspraak geeft die aan de feiten het meest recht doet, ook in het geval eerst een strafbeschikking is uitgevaardigd.

Voorgesteld wordt derhalve, het rechtsmiddel dat aan de verdachte ter beschikking staat als «verzet» aan te duiden. De centrale reden daarvoor is dat het voorgestelde rechtsmiddel een aantal kenmerken heeft die overeenkomen met het huidige strafvorderlijke rechtsmiddel verzet, dat tegen sommige bij verstek aangewezen rechterlijke uitspraken kan worden aangewend. Ook de strafbeschikking is een voor tenuitvoerlegging vatbare beslissing, die zonder een bevestiging op tegenspraak tot stand is gekomen. (...) Een belangrijk punt van overeenkomst met de bestaande verzetprocedure is voorts, dat van de rechter die zich naar aanleiding van het ingestelde rechtsmiddel over de zaak buigt, een vergelijkbaar onderzoek en een vergelijkbare beslissing wordt verlangd. (...)

Voor de benaming van het rechtsmiddel tegen de strafbeschikking is derhalve bij een bestaand rechtsmiddel aangesloten. De regels die het aanwenden, registreren en intrekken van het verzet regarderend zijn in artikel 257e Sv evenwel in een specifieke regeling opgenomen. Toepassing van de regels die in de artikelen 449–455 Sv zijn opgenomen ligt bij het aanwenden van een rechtsmiddel tegen de strafbeschikking niet voor de hand. Artikel 449, eerste lid, Sv, schrijft namelijk aanwending van het rechtsmiddel voor «op de griffie door of bij hetwelk de beslissing is gegeven». Wenselijk lijkt, ook in verband met de mogelijkheid van intrekking of wijziging van de strafbeschikking door de officier van justitie, het verzet te laten instellen op het parket. Wel is in sterke mate bij de regeling van de artikelen 449 e.v. Sv aangesloten, zo zal blijken.

Afzonderlijke regeling van deze materie in de titel over de strafbeschikking maakt het voorts

mogelijk om ruimere mogelijkheden te creëren voor het schriftelijk aanwenden van verzet dan in de regeling van de artikelen 449 e.v. Sv erkend worden. De belangen die op het spel staan maken enerzijds dat een ondertekende brief in voldoende mate duidelijkheid kan bieden omtrent de wens van de verdachte, een rechtsmiddel in te stellen, terwijl anderzijds bezwaarlijk aan het uitgangspunt kan worden vastgehouden dat de verdachte of diens advocaat het rechtsmiddel ter griffie in persoon aanwendt. Een vergelijking met de regeling van de WAHV ondersteunt dit standpunt. (...)

Bij het verzet dienen ingevolge het voorgestelde artikel 257e, vierde lid, Sv te worden opgegeven de naam van de verdachte, alsmede een nauwkeurige aanduiding of kopie van de strafbeschikking waartegen het beroep zich richt. De verdachte kan een adres in Nederland opgeven waaraan mededelingen over de strafzaak kunnen worden toegezonden; dat kan ook een postadres zijn. Ingevolge de voorgestelde strafvorderlijke regeling behoeven, anders dan ingevolge de Awb, geen gronden voor het verzet te worden opgegeven; de verdachte heeft wel de bevoegdheid daartoe. De gronden mogen derhalve ook eerst ter terechtzitting en dus mondeling worden bekendgemaakt respectievelijk uiteengezet. (...) De gevraagde gegevens beogen vooral te bevorderen dat het openbaar ministerie de strafbeschikking kan identificeren waar het verzet op ziet. (...)

De opgave van een adres in Nederland is van belang voor de betekening van de oproeping voor de terechtzitting. Ingevolge het voorgestelde artikel 257f, eerste lid, Sv, dient in het geval dit adres afwijkt van het adres waar de verdachte is ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie, een afschrift van de oproeping aan het opgegeven adres te worden toegezonden, tenzij de oproeping inmiddels in persoon aan de verdachte is uitgereikt. Is een postadres opgegeven dan dient het afschrift van de oproeping — behalve aan het GBA-adres — tevens aan dat postadres gezonden te worden. Deze regel sluit aan bij rechtspraak van de Hoge Raad die ten doel heeft de naleving van het aanwezigheidsrecht te bevorderen in situaties waarin het feitelijke adres afwijkt van het GBA-adres (vgl. HR 12 maart 2002, NJ 2002, 317, m.nt. Sch).

Artikel 257e, vijfde lid, Sv schrijft voor dat van het doen van verzet door het openbaar ministerie een akte wordt opgemaakt. Dat impliceert, dat de akte — met toepassing van artikel 126 Wet RO — namens de officier van justitie kan worden ondertekend. (...)

Kamerstukken II, 2004/05, 29849, 3, p. 19, 41/42 en 72.

2.6.1. De Hoge Raad stelt voorop dat de regeling van art. 39 (oud) Sv moet worden beschouwd als een ordemaatregel en dat een schriftelijke kennisgeving geen noodzakelijke voorwaarde vormt om

als raadsman te kunnen optreden. Indien uit enig in het dossier aanwezig stuk aan de rechter of de andere justitiële autoriteiten kan blijken dat de verdachte voor de desbetreffende aanleg is voorzien van rechtsbijstand door een raadsman, behoort deze raadsman als zodanig te worden erkend (vgl. HR 19 december 2000, ECLI:NL:HR:2000:ZD2182, NJ 2001/161, rov. 3.2.2).

2.6.2. Een appelakte waarin is vermeld dat namens de verdachte door een advocaat het rechtsmiddel is aangewend, is niet als een dergelijk stuk aan te merken, nu uit de enkele omstandigheid dat namens een verdachte door een advocaat een rechtsmiddel is ingesteld, niet kan worden afgeleid dat die advocaat de verdachte ook bij de daaropvolgende behandeling als raadsman zal bijstaan (vgl. HR 17 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3320, NJ 2016/18). Met betrekking tot een na het instellen van het hoger beroep door een advocaat namens de verdachte op de voet van art. 410 Sv ingediende appelschriftuur kan dit anders zijn (vgl. HR 11 december 2012, ECLI:NL:HR:2012:BY4303, NJ 2013/30).

2.6.3. Het middel berust kennelijk op de opvatting dat een op de voet van art. 257e Sv ingediend verzetschrift door een daartoe gemachtigde advocaat steeds heeft te gelden als een in 2.6.1 bedoeld stuk. Die opvatting is in haar algemeenheid onjuist, mede gelet op de hiervoor onder 2.5.2 weergegeven wetsgeschiedenis waaruit blijkt dat – ook – voor het aanwenden van het rechtsmiddel van verzet zoveel mogelijk is aangesloten bij de reeds bestaande rechtsmiddelen in strafzaken.

2.6.4. In aanmerking genomen hetgeen hiervoor onder 2.6.1 tot en met 2.6.3 is overwogen, geeft het oordeel van het Hof dat het hiervoor onder 2.3.1 aangehaalde verzetschrift niet in die zin behoefde te worden opgevat dat de verdachte zich in eerste aanleg van rechtsbijstand door mr. Bergmans had voorzien en dat, derhalve, het voorschrift van art. 51 (oud) Sv niet is geschonden, niet blijkt van een onjuiste rechtsopvatting. Het is ook niet onbegrijpelijk, in aanmerking genomen de hiervoor onder 2.3.1 weergegeven inhoud van het verzetschrift dat naar de kern genomen niet meer inhoudt dan dat verzet wordt gedaan, mr. Bergmans is gevolmachtigd tot indiening daarvan en wordt verzocht de zaak bij de politierechter aan te brengen en aan mr. Bergmans een ontvangstbevestiging te zenden.

2.7. Het middel is tevergeefs voorgesteld.

2.8. Opmerking verdient dat de regeling van art. 39 Sv is gewijzigd met ingang van 1 maart 2017. De gevolgen van deze wijziging zijn besproken in het heden uitgesproken arrest ECLI:NL:HR:2017:2250.

3. *Ambtshalve beoordeling van de bestreden uitspraak*

De Hoge Raad doet uitspraak nadat meer dan twee jaren zijn verstreken na het instellen van het cassatieberoep. Dat brengt mee dat de redelijke termijn als bedoeld in art. 6, eerste lid, EVRM is overschreden. Gelet op de aan de verdachte opgelegde geldboete van € 300, subsidiair 6 dagen hechtenis en de

mate waarin de redelijke termijn is overschreden, is er geen aanleiding om aan het oordeel dat de redelijke termijn is overschreden enig rechtsgevolg te verbinden en zal de Hoge Raad met dat oordeel volstaan.

4. *Beslissing*

De Hoge Raad verwierpt het beroep.

Noot

1. Kan uit het indienen van een verzetschrift tegen een strafbeschikking door een raadsman worden afgeleid dat deze raadsman tevens als zodanig zal optreden bij gelegenheid van de behandeling van de zaak ter terechtzitting? Indien dat het geval is, moet deze raadsman immers ingevolge art. 51 (oud) Sv – het huidige art. 48 Sv – van die terechtzitting op de hoogte worden gesteld (hetgeen in casu niet was gebeurd). Indien dat echter niet het geval is, kan het informeren van de raadsman over het moment van de zitting achterwege blijven, tenzij de betreffende raadsman zich ook afzonderlijk als zodanig heeft gesteld door middel van een schriftelijke kennisgeving conform art. 39 (oud) Sv (de stelplicht voor gekozen respectievelijk aangewezen raadsliden is sinds 1 maart 2017 te vinden in art. 38 lid 5 en art. 40 lid 2 Sv). Het hof stelde zich op dit laatste standpunt door te oordelen dat – nu de door de verdachte aan de raadsman verstrekte volmacht zich beperkte tot de indiening van het verzetschrift tegen de strafbeschikking en niet was gebleken dat de betreffende raadsman zich nadien uitdrukkelijk als raadsman van de verdachte had gesteld – er geen verplichting voor het Openbaar Ministerie bestond om de betreffende raadsman in kennis te stellen van de terechtzitting waarop de zaak na verzet zou worden behandeld. Voor terugwijzing van de zaak naar de politierechter wegens het niet-naleven van de verplichting ex art. 51 (oud) Sv bestond volgens het hof dan ook geen aanleiding. In de kern draait het derhalve om de vraag wat precies geacht mag worden de strekking te zijn van het aanwenden van een rechtsmiddel door een raadsman (in casu een verzetschrift tegen de strafbeschikking): blijft deze beperkt tot de enkele aanwending zelve opdat de betreffende zaak een volgende fase kan ingaan of impliceert deze ook een intentieverklaring van de raadsman om de behandeling in de daaropvolgende fase op zich te nemen? Indien dat laatste het geval is, kan een afzonderlijke stelbrief ex art. 39 (oud) Sv achterwege blijven, omdat de inhoud daarvan als het ware al geacht wordt besloten te liggen in het schrijven waarmee het rechtsmiddel wordt aangewend.

2. Bij de beantwoording van de voorliggende kwestie grijpt de Hoge Raad eerst terug op de memorie van toelichting bij het Wetsvoorstel OM-aandoening (*Kamerstukken II* 2004/05, 29849, 3), waaruit onder meer kan worden afgeleid dat de wetgever bij de regeling van het rechtsmiddel verzet tegen de strafbeschikking (art. 257e Sv) zoveel mogelijk heeft

willen aansluiten bij de regeling van de op dat moment reeds bestaande rechtsmiddelen. Vervolgens memoreert de Hoge Raad dat de regeling van art. 39 (oud) Sv bevattende de verplichting voor de raadsman om zich voorafgaande aan de behandeling van de zaak als zodanig te stellen, moet worden opgevat als een ordemaatregel, hetgeen betekent dat de aanwezigheid van een stelbrief geen noodzakelijke voorwaarde is om als raadsman te kunnen optreden. De wens om als zodanig te kunnen optreden mag volgens vaste jurisprudentie ook blijken uit enig ander in het dossier aanwezig stuk (HR 19 december 2000, NJ 2001/161). De vervolgvraag is natuurlijk welk stuk al dan niet als zodanig kan hebben te gelden. Ter beantwoording van die vraag haalt de Hoge Raad oudere jurisprudentie aan waaruit naar voren komt dat een appelakte waarin is vermeld dat een advocaat namens de verdachte hoger beroep instelt, niet als een dergelijk stuk is aan te merken, nu uit de enkele omstandigheid dat namens een verdachte door een advocaat een rechtsmiddel is ingesteld, niet kan worden afgeleid dat die advocaat de verdachte ook bij de daaropvolgende behandeling als raadsman zal bijstaan (HR 17 november 2015, NJ 2016/18). Dit kan echter anders zijn indien het gaat om een na het instellen van het hoger beroep door een advocaat namens de verdachte ingediende appelschriftuur (HR 11 december 2012, NJ 2013/30). In het bijzonder laatstgenoemde jurisprudentie zou in de onderhavige kwestie de nodige ruimte kunnen bieden aan de in het middel verdedigde opvatting dat een dergelijke intentie ook kan spreken uit een verzetschrift in de zin van art. 257e Sv, zodat een afzonderlijke stelbrief in een dergelijk geval niet langer noodzakelijk is. Die opvatting is naar het oordeel van de Hoge Raad in het onderhavige arrest echter 'in zijn algemeenheid' onjuist, waarbij de Hoge Raad mede betekenis toekent aan de eerdergenoemde parlementaire geschiedenis van de Wet OM-afdoening waaruit naar voren komt dat met de regeling van het verzet zoveel mogelijk is aangesloten bij de bestaande regeling van rechtsmiddelen.

3. In hoeverre dit oordeel van de Hoge Raad in de lijn der verwachting lag gezien zijn eerdere jurisprudentie, hangt af van hoe men aankijkt tegen de aard en de functie van het verzetschrift in de zin van art. 257e Sv. Indien men dit geschrift opvat als een louter kennisgeving dat de verdachte zich niet kan verenigen met de uitvaardiging van de strafbeschikking en om die reden prijs stelt op een (nieuwe) behandeling van zijn zaak door de rechter, past dit oordeel goed. In dat geval wordt een parallel getrokken met de aard en de functie van de appelakte. Indien men daarentegen aanneemt dat met het verzetschrift wel degelijk ook een voorschot wordt genomen op de behandeling van de zaak ter terechtzitting die daarop volgt, ligt een gelijkgeschakeling met de appelschriftuur op dit punt wellicht meer in de rede. Een verzetschrift biedt immers wel degelijk ook ruimte om – weliswaar onverplicht (vgl. de door de Hoge Raad aangehaalde passage uit de me-

more van toelichting van de Wet OM-afdoening) – (alvast) de gronden waarop het verzet rust, naar voren te brengen, opdat de officier van justitie die het verzet in ontvangst neemt de strafbeschikking (al dan niet naar aanleiding van de naar voren gebracht argumenten) kan heroverwegen en zo nodig intrekken (art. 257e lid 9 Sv). En in gevallen waarin de officier van justitie de strafbeschikking handhaaft en het verzet ingevolge art. 257f lid 1 Sv ter kennis van de rechter brengt, kan de rechter zich voorafgaand aan de behandeling van de zaak ter terechtzitting reeds een indruk vormen waarom door of namens de verdachte verzet tegen de strafbeschikking is ingesteld. In die zin kan een verzetschrift in de praktijk wel degelijk een vergelijkbare functie met de appelschriftuur vervullen, temeer daar de wettelijke regeling van het verzet – anders dan het geval is bij het instellen van appel – geen onderscheid maakt tussen de twee stappen van het instellen (appelakte) en de nadere onderbouwing (appelschriftuur). Deze laatste benadering waarin een parallel wordt getrokken tussen het verzetschrift en de appelschriftuur is in grote lijnen ook de redenering die A-G Vegter in zijn conclusie volgde om vervolgens op basis daarvan tot de slotsom te komen dat de daartoe gemachtigde raadsman die een verzetschrift indient tevens is aan te merken als raadsman van de verdachte in de fase na verzet.

4. De Hoge Raad oordeelde als gezegd echter anders, waarbij de Hoge Raad met name gewicht lijkt toe te kennen aan het feit dat een verzetschrift naar de bedoeling van de wetgever niet meer behoeft te behelzen dan een enkele uitdrukking van de wens verzet tegen de strafbeschikking in te stellen. Tegelijkertijd lijkt de Hoge Raad in zijn bewoordingen ('in zijn algemeenheid') de nodige ruimte te laten om in concrete gevallen tot een andersluidend oordeel te komen. Aan welke gevallen dan moet worden gedacht, blijkt niet uit het arrest zelf, maar teruggrijpend op de algemene regel dat de wens om in een bepaalde aanleg van rechtsbijstand gebruik te maken ook uit enig ander stuk dan een stelbrief mag blijken, zou kunnen worden verdedigd dat in geval uit het verzetschrift min of meer ondubbelzinnig blijkt dat de raadsman die het verzet instelt ook de raadsman is die de behandeling van het verzet ter terechtzitting op zich zal nemen, het verzetschrift wel als 'stelbrief' dient te worden opgevat, met bijgevolg de verplichting ex art. 51 (oud) Sv de betreffende raadsman van het tijdstip van het onderzoek ter terechtzitting op de hoogte te stellen. De vraag is vervolgens of hetzelfde kan worden aangenomen wanneer weliswaar in het midden blijft of de raadsman die het verzet instelt ook de raadsman is die ter terechtzitting zal optreden, maar het verzetschrift wel een min of meer uitgebreide bespreking van de gronden waarop het verzet berust, bevat (waarmee het verzetschrift in zekere zin de vorm aanneemt van een appelschriftuur). In een dergelijk geval zal – ondanks deze parallel met de appelschriftuur – waarschijnlijk toch de door de Hoge Raad geformuleerde hoofdregel opgaan dat

een verzetschrift niet tevens kan worden opgevat als een impliciete stelbrief, al was het alleen al omdat anders — zoals ook de A-G reeds in zijn conclusie onder 17 opmerkte — een in de praktijk buitengewoon moeizaam te hanteren onderscheid zou ontstaan tussen verzetschriften die zodanig onderbouwd zijn dat geen nadere stelplicht voor de indienende raadsman geldt en verzetschriften waarvan moet worden aangenomen dat zij niet zodanig onderbouwd zijn dat een nadere stelbrief achterwege kan blijven. Voorts zou een dergelijk onderscheid zich moeizaam verhouden tot voornoemde regel dat onderbouwing van het verzetschrift weliswaar is toegestaan, maar geenszins een verplichting is.

5. Grond om in alle gevallen — ongeacht de mate van inhoudelijke onderbouwing van het verzetschrift — af te zien van het doortrekken van de parallel met de jurisprudentie ten aanzien van de appelschriftuur, zou voorts kunnen worden gevonden in het feit dat beide geschriften hun rol in een andere fase van het geding vervullen. Waar de appelschriftuur mag worden gerekend tot de fase van het appel zelf (vgl. de conclusie van de A-G onder 15), vormt het verzetschrift toch in de eerste plaats het sluitstuk van de fase waarin de strafbeschikking werd uitgevaardigd en niet zozeer het startpunt van de fase van de behandeling van het verzetschrift tijdens het onderzoek ter terechtzitting. Niet alleen kan het tijdsverloop tussen het instellen en de behandeling van het verzet in de praktijk zeer fors zijn, zo leert onder meer het door de procureur-generaal bij de Hoge Raad verrichte onderzoek 'Beproefd Verzet' uit 2017 ons; ook is het nog maar de vraag of het — gezien de intrekingsbevoegdheid van de officier van justitie ex art. 257e lid 9 Sv — daadwerkelijk tot behandeling van het verzet ter terechtzitting komt. Vanuit dat perspectief zou het te ver voeren in gevallen waarin het verzetschrift dit niet expliciet vermeldt, zonder meer aan te nemen dat degene die het verzet instelt ook degene is die als raadsman zal optreden bij de behandeling van het verzet, met bijgevolg de verplichting ex art. 51 (oud) Sv deze raadsman van het moment van de zitting op de hoogte te stellen. Uitgaande van de huidige jurisprudentie van de Hoge Raad dat raadslieden zich voor elke fase van het geding opnieuw dienen te stellen (zie bijv. HR 9 juni 1998, NJ 1998/784), zou derhalve enkel in gevallen waarin het verzetschrift expliciet vermeldt dat de raadsman die het verzet instelt tevens de behandelend raadsman in eerste aanleg zal zijn, kunnen worden aangenomen dat de verplichting tot het insturen van een nadere stelbrief achterwege kan blijven. Afgewacht zal echter moeten worden of de Hoge Raad daadwerkelijk (enkel) deze situatie voor ogen heeft gehad toen hij in het onderhavige arrest ruimte liet voor uitzonderingen op voornoemde algemene regel. Feit blijft dan ook dat de raadsman die zich ervan wil verzekeren tijdig op de hoogte te worden gesteld van het moment van de zitting er in alle gevallen — dus ook na het instellen van verzet tegen de strafbeschikking — verstandig aan doet zich expliciet als behandelend raadsman te stellen

door middel van een afzonderlijke stelbrief in de zin van art. 39 (oud) Sv (het huidige art. 38 lid 5 en art. 40 lid 2 Sv).

J.H. Crijns

NJ 2018/197

HOGE RAAD (STRAFKAMER)

5 december 2017, nr. 16/04963

(Mrs. J. de Hullu, M.J. Borgers, J.C.A.M. Claassens;

A-G mr. A.E. Hartevelde)

m.nt. N. Rozemond

Art. 249 lid 2 sub 3 Sr

RvdW 2018/10

NJB 2018/12

ECLI:NL:HR:2017:3059

ECLI:NL:PHR:2017:1266

OM-cassatie. Status behandelrelatie tussen hulpverlener en cliënt in de zin van art. 249 lid 2 sub 3 Sr.

Voor de toepasselijkheid van art. 249 lid 2 sub 3 Sr is niet vereist dat sprake is van een 'formele behandelrelatie' tussen degene die werkzaam is in de maatschappelijke zorg en degene die zich als patiënt of cliënt aan zijn hulp of zorg heeft toevertrouwd. Art. 249 lid 2 sub 3 Sr kan ook toepassing vinden indien in feitelijke zin sprake is van een relatie als bedoeld in deze wetsbepaling.

Arrest op het beroep in cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Arnhem, van 4 juli 2016, nummer 21/006949-14, in de strafzaak tegen: D.

Cassatiemiddel:

Middel zie 2.1; (red.).

Conclusie A-G mr. A.E. Hartevelde:

- De verdachte is bij arrest van 4 juli 2016 door het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Arnhem, vrijgesproken van A. "verkrachting (art. 242 Sr)", B. "met iemand, van wie hij weet dat zij in staat van verminderd bewustzijn of lichamelijke onmacht verkeert handelingen plegen die mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam (art. 243 Sr)" en C. "werkzaam als ambtenaar en/of in de maatschappelijke zorg ontucht plegen met iemand die zich als cliënt aan zijn hulp of zorg heeft toevertrouwd (art. 249 lid 2 onder 1° en 3° Sr)".
- Mr. T.C. Pastoor, advocaat-generaal bij het hof, heeft cassatie ingesteld. Mr. M. van der Horst, advocaat-generaal bij het ressortsparket te 's-Gravenhage, heeft een middel van cassatie voorgesteld.
- Het gaat in de onderhavige zaak om het volgende. Op 22 maart 2010 had de verdachte, als